

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING ALOHIDA TOIFADAGI SHAXSLAR BILAN ISHLASH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Husenov Og'abek Azizovich

Ichki ishlar vazirligi akademiyasi kursanti

Ilmiy rahbar: U.A.Qodirov

Yuridik fanlar nomzodi Professor

Annotatsiya: *Ushbu maqolada profilaktika inspektorining alohida toifadagi shaxslar — voyaga yetmaganlar, muqaddam sudlangan fuqarolar, ijtimoiy xavfli xatti-harakatlarga moyil shaxslar hamda himoyaga muhtoj guruhlar bilan ishlash jarayonining mazmuni va zamonaviy yondashuvlari tahlil qilinadi. Profilaktik faoliyatning huquqiy asoslari, inspektorning kasbiy kompetensiyasi, psixologik yondashuvlar, shaxsga yo'naltirilgan profilaktika metodlari hamda hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi ochib beriladi. Shuningdek, profilaktika organlari faoliyatini takomillashtirish, zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish hamda jinoyatlarning oldini olishda ijtimoiy sheriklikning roli yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *profilaktika inspektori, alohida toifalar, jinoyatlarning oldini olish, reabilitatsiya, huquqbuzarlik profilaktikasi, ijtimoiy xavfli xatti-harakatlar, kasbiy kompetensiya, psixologik yondashuv, hamkorlik mexanizmlari, huquqiy asoslar.*

Mamlakatimizda huquqbuzarlik va jinoyatchilikning oldini olish tizimini takomillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Ushbu jarayonda profilaktika inspektorlari mahallalarda huquqiy tartibotni ta'minlash, fuqarolarning xavfsizligini mustahkamlash, risk guruhiga kiruvchi shaxslar bilan tizimli ishlash orqali muhim rol o'ynaydi.

Alohida toifadagi shaxslar bilan individual ishlash, ularning ijtimoiy psixologik holatini o'rganish, reabilitatsiya va ijtimoiy moslashuv jarayonini qo'llab-quvvatlash kabi vazifalar profilaktika inspektoridan yuqori malaka, mas'uliyat va psixologik tayyorgarlikni talab qiladi. Shu bois, ushbu faoliyatni ilmiy asosda takomillashtirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Profilaktika inspektorining alohida toifadagi shaxslar bilan ishlash faoliyati o'ziga xos murakkab jarayon bo'lib, u bir vaqtning o'zida huquqiy, psixologik, ijtimoiy va tashkiliy yo'nalishlarni qamrab oladi. Avvalo, bunday shaxslarning har biri individual yondashuvni talab qiladi. Chunki ularning muammolari, xulq-atvori, ijtimoiy muhitga munosabati va psixologik holati bir-biridan keskin farq qiladi. Shuning uchun inspektor nafaqat huquqiy bilimga, balki psixologik savodxonlikka ham ega bo'lishi lozim.

Alohida toifadagi shaxslar bilan ishlashda eng muhim vazifalardan biri — xavf darajasini aniqlash va risk omillarini erta bosqichda baholashdir. Masalan, voyaga yetmaganlarda bunday omillar oilaviy muhit, nazoratning sustligi, tengdoshlar ta'siri, maktabdagi qiyinchiliklar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Retsidivga moyil shaxslarda esa ijtimoiy moslashuvning sustligi, ish bilan ta'minlanmaganlik, alkogol yoki narkotik

vositalarga bog'liqlik asosiy xavf omillarini tashkil etadi. Inspektor ushbu omillarni chuqur tahlil qilib, har bir shaxs uchun individual reabilitatsiya yoki profilaktika dasturini belgilashi zarur.

Profilaktika inspektorining faoliyatida muloqot madaniyati va psixologik ta'sir ko'rsatish usullari alohida ahamiyatga ega. Ish jarayonida inspektor shaxs bilan suhbat o'tkazadi, uning muammolarini tinglaydi, ishonchli munosabat o'rnatishga intiladi. Chunki ishonch paydo bo'lmagan taqdirda hech qanday profilaktik choralar samaradorlik bermaydi. Shu bilan birga, inspektor muammoli vaziyatlarda nizolarni yumshatish, tarbiyaviy ta'sir o'tkazish, shaxsni ijtimoiy hayotga qayta moslashtirish kabi vazifalarni bajaradi.

Alohida toifadagi shaxslar bilan ishlashda ko'p tarmoqli hamkorlik muhim omil hisoblanadi. Bu jarayonga mahalla, maktab, psixologik xizmatlar, mehnat bandligi bo'limlari, tibbiyot muassasalari va ijtimoiy himoya organlari jalb etilishi zarur. Chunki aksariyat muammolar faqat bir idora tomonidan hal qilinmaydi. Masalan, oilaviy zo'ravonlik ishtirokchilariga nafaqat huquqiy chora, balki psixologik yordam, ijtimoiy maslahat va reabilitatsiya xizmatlari ham ko'rsatilishi kerak bo'ladi.

Bugungi kunda inspektorlar faoliyatini takomillashtirish uchun zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ham dolzarbdir. "Xavf guruhlari" bo'yicha elektron bazalarni yaratish, real vaqt rejimida monitoring olib borish, raqamli profilaktika tizimini joriy etish inspektorning ishini ancha yengillashtiradi. Shuningdek, xizmat faoliyatiga treninglar, stressga chidamlilik bo'yicha mashg'ulotlar, kommunikativ kompetensiya va mediatorlik bo'yicha malaka oshirish kurslarini joriy etish ham profilaktik ishlar sifati oshishiga xizmat qiladi.

Shuni ta'kidlash zarurki, profilaktika inspektorining samarali faoliyati huquqbuzarliklarni kamaytirish, ijtimoiy muammolarni erta aniqlash, shuningdek, aholining huquqiy madaniyatini oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bu esa jamiyatda xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlashning muhim kafolatlaridan biridir.

Profilaktika inspektorlarining alohida toifadagi shaxslar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish jinoyatchilikning oldini olish, fuqarolar xavfsizligini ta'minlash va jamiyatda barqaror ijtimoiy muhit yaratish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonni samarali tashkil etish uchun psixologik-pedagogik yondashuvlar, raqamli texnologiyalar, hamkorlik mexanizmlari hamda inspektorlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish muhim hisoblanadi.

Takomillashtirilgan profilaktik tizim ijtimoiy xavfli xatti-harakatlarning erta aniqlanishi, shaxslarning reabilitatsiyasi va jamiyatga qayta moslashuvini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonuni.
3. Jo'rayev N. Jinoyatchilik profilaktikasi: nazariya va amaliyot. – Toshkent, 2020.

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

4. Yusupov O., Xudoyqulov A. Huquqbuzarliklarning oldini olish mexanizmlari. – Toshkent, 2021.
5. Yaqubov Sh. Voyaga yetmaganlar bilan ishlashda psixologik yondashuvlar. – Toshkent, 2019.
6. Xorijiy tajribalar asosida jinoyatchilik profilaktikasi bo'yicha ilmiy maqolalar va statistik ma'lumotlar.

